

Nr 231.

Av herr **Andersson** i Knäppinge m. fl., med vissa förslag, innefattande ändringar i planen för och arbetet med byggande eller förbättring samt underhåll genom statens försorg av fiskehamnar.

Redan år 1911 beslöt riksdagen i enlighet med den s. k. Fiskehamnskommissionens förslag fastställa en viss ordning för att dels både bygga och underhålla och dels av statsmedel under vissa villkor lämna bidrag till att bygga eller förbättra 79 st. fiskehamnar, belägna längs svenska kusten. Dessa hamnar skulle enligt kommissionens förslag byggas under loppet av 5 år. Riksdagen gick i sitt beslut dock ut ifrån en byggnadstid av 12 år samt uppförde hamnarna uti 2 grupper, den första bestående av 24, som skulle byggas i första hand. Till dessa anslogs även ett då beräknat kostnadsbelopp av 2,788,000 kronor.

Byggnadsarbetet har dock blivit betydligt långsammare än beräknat var. Nu efter 8 års byggnadstid äro endast 3 hamnar färdiga och 8 under byggnad. Orsakerna härtill äro angivna i ett den 6 december 1919 av Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t avgivet i avskrift här bifogat utlåtande.

Under tiden, som förflutit sedan riksdagen 1911 fattat sitt beslut rörande ordningen för det planlagda arbetet för hamnarne, har dock många omständigheter inträffat, vilka kraftigt ådagalägga behovet av ändringar i den ursprungliga planen, såvida ej fisket skall bli alla för mycket tillbakasatt och vissa orters rika fisktillgång för längre tid skall förspillas.

Genom motioner i riksdagarna samt genom framställning från vissa Konungens befallningshavande, andra myndigheter och ämbetsverk hava krav i förut antydd riktning framkommit och redan delvis av riksdagen beaktats, vilket allt framgår av Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens till Kungl. Maj:t den 1, 4, 6 och 8 december 1919 avgivna utlåtanden (se bil. 1, 2, 3 och 4).

Uti dessa utlåtanden äro så tydligt angivna skälen för en omändring i planen och arbetet med fiskehamnarnes snara iordningställande i den ordning och på det sätt, som däri angives, att därtill finnes intet att tillägga.

På grund av det ovan anförda få vi, med åberopande av vad Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen närmare anført i förenämnda till Kungl. Maj:t ingivna underdåniga framställningar den 1, 4, 6 och 8 december 1919, vilka här i avskrift bifogas, vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte

1) besluta att staten skall genom Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning själv bygga och underhålla alla de av fiskehamnskommissionen förordade fiskehamnar, till vilka medel av riksdagen beviljas;

2) bevilja ett anslag av 1,130,000 kronor för utförande av de i Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelse den 1 december 1919 nämnda 12 i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar, vilka, under förutsättning att detta anslag beviljas, lämpligen kunna utan försenande av andra i gång varande fiskehamnsbyggnader med hänsyn till arbetets beskaffenhet bedrivas jämsides med dessa, liksom de 4 hamnarbetena vid Fågelundet, Bergö, Grisslan och Gäddbäckssund, till vilkas utförande riksdagen redan förut beviljat medel;

3) medgiva att för sådant ändamål de ovan angivna 16 i huvudsak av muddringar bestående hamnförbättringarne, samt jämväl i andra delar av landet än de norrländska kustlänen och Uppsala län avsedda, av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsarbeten

av liknande art, må bilda en särskild parallellgrupp att utföras jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader, därvid de ovan angivna 16 första till denna grupp hörande hamnförbättringarne böra utföras i ordningsföljden: Gårdskär, Fågelsundet, Prästgrundet, Agö, Bergö, Grisslan, Gäddbäckssund, Rönnskär, Rödkallen, Holma, Skeppsmalen, Marviksgrunnan, Storhamn, Jättholmarne, Våtnäs och Tupparne;

4) besluta sådan ändring i övrigt i den av fiskehamnskommissionen på sin tid föreslagna ordningsföljden för de av kommissionen förordade fiskehamnsbyggnadernas utförande, att ordningsföljden för de uti huvudgruppen kvarstående, respektive nyinförda fiskehamnarne skall vara: Herrevik, Smögenholmarne, Barsebäck, Byxelkrok, Kårehamn, Lutterhorn, Kapelludden, Hölick, Värskär, Bremö-Kalven (i stället för Sanna), Utvalnäs, Vändborg, Faludden, Stendörren, Långö och Bokö;

5) anvisa ett belopp av 200,000 kronor att ställas till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande *dels* för verkställande även i andra delar av landet än den norrländska kusten av de utav 1917 års riksdag begärda undersöknings- och utredningsarbetena rörande sådana mindre kostsamma i huvudsak av muddringsarbeten bestående fiskehamnsförbättringar, vilka i fiskehamnskommissionens förslag förordats att komma till utförande i andra hand och vilka med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunna bedrivas jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader, *dels* för utförande av de undersökningsarbeten och upprättande av de arbetsplaner och kostnadsberäkningar, som erfordras jämväl för de återstående, av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsanläggningar, vilka *icke* bestå i huvudsak av muddringsarbeten;

samt 6) öka det för år 1920 beviljade byggnadsanslaget, 2,000,000 kronor, till 2,500,000 kronor

i enlighet med vad av Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärts.

Stockholm den 20 januari 1920.

Pehr Aug. Andersson.

Axel Bökelund.

Karl Magnusson
i Kalmar.

N. E. Nilsson.

David Norman.

Alfr. Werner.

Ludwig Brännström.

Alex. Thore.

S. Welin.

Fabian Månsson.

Emil Molin,
Dombäcksmark.

Axel E. Lindvall.

Sven Jönsson.

I motionens syfte instämma:

Sven Lübeck.

Arvid Lindman.

Bilaga 1.

Till Konungen.

Efter anmälan att riksdagen beviljat anslag till utförande av 24 utav de 31 fiskehamnar, som fiskehamnskommissionen ansett böra i första hand komma till utförande, anhöll riksdagen i underdänig skrivelse den 30 maj 1911 tillika om framläggande, i mån som förhållandena det möjliggjorde och den av fiskehamnskommissionen föreslagna ordning för hamnföretagens utförande ej rubbades, av förslag till utförande av de 7 återstående av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand förordade hamnföretag, till vilkas utförande medel ej ännu beviljats.

I enlighet med denna riksdagens anhållan föreslog K. M:t riksdagen att på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag av 30,000 kronor till den första i ordningen av dessa 7 återstående fiskehamnar, eller Barsebäcks hamn, för utförande av vissa av fiskehamnskommissionen föreslagna arbeten vid denna hamn. Under det att V. Vstn därefter uppgjorde detaljerad arbetsplan och kostnadsberäkning för de av kommissionen föreslagna arbetena, inkommo ett stort antal intressenter under hösten 1913 till K. M:t med en skrift, däri framhölls, att det för hamnen krävdes

andra och större arbeten än fiskehamnskommissionen föreslagit. Efter det V.Vstn den 21 Febr. 1914 yttrat sig häröver och enskilda motionärer vid 1914 års första riksdag upptagit frågan om Barsebäcks hamn, anhöll riksdagen i skrivelse den 2 Mars 1914, att K. M:t måtte låta verkställa utredning, huruvida Barsebäcks hamn lämpligast borde byggas och underhållas av staten samt för riksdagen framlägga det förslag, som utredningen kunde motivera. Sedan den av V.Vstn på K. M:ts befallning verkställda utredningen utvisat, att denna hamn för att bli på ett ändamålsenligt och för framtiden betryggande sätt iståndsatt och såsom sådan där- efter underhållen, krävde arbeten till sådan omfattning och kostnad, att det icke kunde antagas, att de komme till utförande, med mindre staten åtog sig desamma. har 1916 års riksdag på K. M:ts förslag med ändring av sitt år 1912 fattade beslut i fråga om anslag till denna hamn beslutat, att den skall upptagas bland dem, vilkas byggande skall äga rum uteslutande på statens bekostnad.

Beträffande de övriga 6 av de ifrågavarande hamnarna, eller hamnarna vid Råå, Prästgrundet, Utvalnäs, Våndborg, Faludden och Agö, har hittills anledning icke förelegat att till riksdagen framlägga förslag till utförande av dessa av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand förordade hamnföretag, då ordningen för hamnföretagens utförande enligt riksdagens anhållan år 1911 ej skulle rubbas. De komma nämligen senare i följd än de hamnar, som hittills utförts eller äro under utförande.

I fråga om den närmast Barsebäck i ordningen följande hamnen vid Råå är numera att märka, att en hamnförbättring därstädes icke längre synes böra utföras på statens bekostnad, enär hamnen numera tillhör Hälsingborgs stad och dess hamnområde, efter det Råå fiskeläge blivit, jämte andra omraden, inkorporerat av nämnda stad.

För att förslag till utförande av de återstående 5 hamnarna vid Prästgrundet, Utvalnäs, Våndborg, Faludden och Agö skola kunna framläggas för riksdagen, har V.Vstn emellertid verkställt de erforderliga undersökningarna och uppgjort de behövliga arbetsplanerna för dessa hamnar.

Då riksdagen vidare i skrivelse den 14 Juni 1917, vid anmälan av sitt beslut om anslag å extra stat för år 1918 till statens fiskehamnsbyggnader, anhöll, att K. M:t ville genom V.Vstn:s hamnavdelning omedelbart låta verkställa undersökningar och uppgöra kostnadsberäkningar rörande sådana mindre kostsamma, i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar, vilka i fiskehamnskommissionens förslag förordats att komma till utförande i andra hand och vilka med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunde bedrivas jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, har V.Vstn jämlikt K. M:t nåd. befallning den 3 Juli 1917 jämväl verkställt denna utredning beträffande hamnarna inom Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län.

1917 års riksdag ansåg visserligen, att undersökningar och upprättande av kostnadsberäkningar rörande sådana fiskehamnsarbeten borde omedelbart igångsättas och att därvid hänsyn borde tagas till fiskehamnsarbeten av liknande art jämväl i andra delar av landet än den norrländska kusten, och sålunda undersökningarna omfatta *samtliga* kustlänen, men riksdagen anvisade icke några medel för utförandet av dessa undersökningar, som omedelbart borde igångsättas. På grund härav har V.Vstn måst av de av riksdagen för byggande av de beslutade fiskehamnarna an-

slagna medel, jämlikt K. M:ts bemyndigande i näd. brevet den 14 Nov. 1913, bestrida kostnaderna för dessa undersökningar och arbeten för upprättandet av arbetsplanerna såväl som för dem, som utförts för upprättandet av arbetsplanerna till de av riksdagen till utförande i första hand beslutade 24 hamnarne och till de av riksdagen i skrivelsen den 30 Maj 1911 begärda förslagen till av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand förordade 7 hamnföretagen, till vilkas utförande medel ej ännu beviljats. Då sålunda de medel, med vilka fiskehamnsbyggnadsarbetena bedrivs, måst anlitas även för de av 1917 års riksdag begärda undersöknings- och utredningsarbetena, har V.Vstn hittills icke kunnat verkställa dessa för mera än de 4 norrlandslänen och Uppsala län av hänsyn till att de under arbete varande hamnbyggnadernas kostnader i främsta rummet måste bestridas med de anslagna medlen. Nödig varsamhet har sålunda vållat, att dessa undersökningar ännu icke kunnat utsträckas till de övriga länen.

Då emellertid riksdagens anhållan att K. M:t ville genom V.Vstn:s hamnindelning omedelbart låta verkställa ovanberörda undersökningar m. m. samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, närmast hade sin orsak uti en vid 1917 års riksdag väckt motion, däri framhållits angelägenheten av att utan dröjsmål drägliga hamnförhållanden åvägabragtes vid vissa på den norrländska kusten belägna fiskelägen, så har V.Vstn funnit sig icke böra, därför att undersökningarna i de andra kustlänen ännu icke kunnat jämsides med själva byggnadsarbetena bestridas av byggnadsmedlen, uppskjuta med att till K. M:t överlämna för framläggande för riksdagen det förslag, vartill utredningen för de norrländska länen och Uppsala län givit anledning.

Inom dessa län är det 10 st. fiskehamnsarbeten, som äro att hänföra till sådana mindre kostsamma, i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar, vilka av fiskehamnskommissionen förordats att komma till utförande i andra hand och vilka med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunna bedrivas jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader. Dessa äro från norr räknat Rödkallen i Norrbottens län, Rönnskär i Västerbottens län, Holma, Skeppsmalen, Marviksgrunnen, Storhamn i Västernorrlands län. Jättholmarne. Våtnäs, Tupparne i Gävleborgs län och Gårdskär i Uppsala län.

Av de 7 av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand förordade hamnföretag, till vilkas utförande medel ej ännu beviljats, beträffande vilka riksdagen i sin skrivelse den 30 Maj 1911 anhöll om framläggande i mån som förhållandena det möjliggjorde och den av fiskehamnskommissionen föreslagna ordning för hamnföretagens utförande ej rubbades, är det tvenne — Prästgrundet och Agö i Gävleborgs län — för vilka de behöfliga arbetena utgöras i huvudsak av muddringar, och vilka sålunda äro av samma natur som de ovan angivna 10 hamnar, som med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunna bedrivas jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader.

Av enahanda beskaffenhet äro jämnväl av de 24 st. år 1911 beslutade fiskehamnar, som skola komma till utförande i första hand, de 4 å norrländska kusten belägna hamnarne vid Gäddbäckssund i Västerbottens län, Grisslan i Västernorrlands län, Bergö i Gävleborgs län och Fågelsundet i Uppsala län.

Förutom de 10 st. till utförande i andra hand förordade ovan anförda hamnarne, skulle sålunda ytterligare 6 st. till utförande i första hand dels beslutade (4 st.), dels förordade (2 st.) å norrländska kusten och Uppsala läns kust belägna

hamnar kunna med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen utföras jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader — därest riksdagen medgiver någon rubbning i den en gång av fiskehamnskommissionen föreslagna ordningsföljden för de förordade fiskehamnarnes utförande.

Av den skrivelse till K. M:t den 14 Juni 1917, vari riksdagen anhöll om omedelbart igångsättande av undersökningar och upprättande av kostnadsförslag för sådana i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar, som, förordade till utförande först i andra hand, med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunde bedrivas jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader, torde få anses framgå, att riksdagen tänkt sig en sådan ändring uti ordningen för utförandet av statens fiskehamnsbyggnader, att *dels* den av fiskehamnskommissionen angivna ordningsföljden mellan de av kommissionen till utförande i andra hand förordade hamnarne skulle till förmån för vissa bland dem — nämligen de i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringarne — ändras, *dels* att dessa skulle icke blott flyttas upp främst i andra-handsgruppen och sålunda komma till utförande närmast *efter* de beslutade 24 och de icke ännu beslutade 7 hamnarne, som skulle komma till utförande i första hand, utan fastmera flyttas upp *jämsides* med dessa och bilda en parallellgrupp, som det vore lämpligt att utföra jämsides med de redan beslutade 24 hamnarne.

Utgående från att riksdagen sålunda själv tänkt sig en viss rubbning i den ordning, som fiskehamnskommissionen på sin tid föreslagit för utförandet av de 79 st. fiskehamnsbyggnaderna, finner sig V.Vstn böra framhålla, att i själva verket mycket talar för en viss ändring i denna ordning.

Med hänsyn till att riksdagen vid upprepade tillfällen framhållit önskvärdheten och vikten av fiskehamnsbyggnadernas snabba utförande, synes det endast vara en naturlig åtgärd att befordra detta mål *även genom* ett frigörande av de i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar från ett beroende av de större och med längre tid för utförandet förbundna hamnbyggnaderna, vilket beroende försätter de förra i det synnerligen ogynnsamma läget att icke få komma till utförande förrän de senare hunnit bliva fullbordade. Just den omständigheten att det bland de 79 hamnbyggnadsföretagen finnes en del, som med hänsyn till arbetets beskaffenhet *lämpligen* kunna bedrivas *jämsides* med de andra utan dessas försenande, *hänvisar* ju till ett särskiljande av dessa från alla de andra, hänvisar till att av dem bilda en parallellgrupp, vars utförande icke halles tillbaka av den andra gruppen, som omfattar de andra hamnarbetena, vilka kräva vida längre tid för utförandet. Ett dylikt särskiljande synes icke böra underlätas blott därför, att fiskehamnskommissionen på sin tid underlät att beakta denna naturliga anledning till en uppdelning i dessa parallellgrupper till fördel för ett snabbare tillgodoseende av de behov, som kunde taga minst tid att tillfredsställa. Och denna naturliga och för beförandet av fiskehamnsbyggnadernas snabba utförande gynnsamma uppdelning i två parallellgrupper synes icke böra till sina verkningar reduceras genom en begränsning av principens tillämpning allenast å de till utförande i andra hand förordade hamnarne. Då det, såsom förut är framhållet, bland de redan beslutade första-hands-hamnarne finnas 4 st. — Gäddbäckssund, Grisslan, Bergö och Fågelsundet — samt bland de första-handshamnar, till vilka medel ännu icke beviljats, finnes 2 st. — Prästgrundet och Agö — vilka såsom i huvudsak av muddringar bestående hamn-förbättringar på grund av arbetets beskaffenhet äro av natur att böra tillföras den

nya parallellgruppen och därigenom kunna bringas till ett tidigare utförande än annars, så synes tillämpningen av den ovannämnda sunda uppdelningsprincipen icke följdriktig med mindre än dessa 6 hamnar komma i åttjutande av samma förmån som de 10 förutberörda andra-handshamnarne, vilka ävenledes i huvudsak kräva utförande av endast muddringsarbeten, och sålunda överföras till den nya parallellgruppen, som då för närvarande skulle omfatta 16 st. hamnar inom de 4 norrländska länen samt Uppsala län.

Vid ett utförande av dessa 16 muddringsarbeten torde det naturliga vara att med mudderverket gå från hamn till hamn i ordning som dessa äro belägna utefter kusten, då därigenom minsta transportkostnaden för mudderverket m. m. uppstår. Nu har emellertid Lbrstn i underdänig skrivelse den 2 Dec. 1916 med överlämnande av en från Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott inkommen till hushållningssällskapet ställd skrift från ett stort antal fiskare från Agö, Hölicks, Prästgrundets och Bergö fiskelägen, framhållit, att hamnförhållandena vid dessa fiskelägen äro synnerligen svåra, samt, då det vore av synnerlig vikt för det betydande strömmingsfisket i Gävleborgs län att så snart som möjligt åtgärder vidtoges för förbättrande av hamnförhållandena vid dessa 4 fiskelägen, som hörde till de större och viktigare inom länet och hade en ypperlig belägenhet i förhållande till strömmingsfiskeplatser, hemställt, att K. M:t ville vidtaga nödig åtgärd för att fiskehamnarne vid Bergö, Prästgrundet, Agö och Hölick måtte bli så snart som möjligt förbättrade.

För att möjliggöra ett samtidigt hänsynstagande till de olika önskemålen — undvikande av onödiga transportkostnader för mudderverket och övrig muddringmateriel, utförande så snart som möjligt av såväl de i huvudsak av endast muddringar bestående arbetena vid Bergö, Prästgrundet och Agö som jämväl de av endast muddringar bestående arbetena vid Gäddbäckssund, Grisslan och Fågelsundet, vilka i likhet med Bergö böra komma till tidigaste möjliga utförande i parallellgruppen redan av det skäl, att de icke böra förlora på att bli överförda från huvudgruppen till den nya parallellgruppen — kunna de 16 hamnarne i denna senare grupp lämpligen utföras i ordningen: Gårdskär, Fågelsundet, Prästgrundet, Agö, Bergö, Grisslan, Gäddbäckssund, Rönnskär, Rödkallen, Holma, Skeppsmalen, Marviksgrunnan, Storhamn, Jättholmarna, Våtnäs och Tupparne, så att mudderverket kommande söderifrån på uppvägen utför arbetena vid de 7 st., Gårdskär till och med Gäddbäckssund, som av de ovan anförda särskilda anledningarna böra sättas främst i ordningen samt arbetena vid Rönnskär i Västerbottens län och Rödkallen i Norrbottens län, och på nedvägen de 7 återstående hamnarbetena i ordning norrifrån börjande med Holma i Västernorrlands län och slutande med Tupparne i Gävleborgs län.

Uti riksdagens förenämnda skrivelse den 14 Juni 1917 uttalade riksdagen att det uti den i skrivelsen omförmälda motionen framställda spörsmålet, huruvida icke vid de norrländska fiskeplatserna staten bör fullständigt bekosta nödiga hamnförbättringar och underhåll därav, borde i samband med den föreslagna utredningen jämväl påkalla uppmärksamhet.

Om uppmärksamhet ägnas detta spörsmål med tanke till en början endast på de 16 ovanberörda i huvudsak av muddringar bestående hamnförbättringar, vilka skulle bilda en särskild parallellgrupp, så är att börja med att märka att spörsmålet ifråga berör endast 9 av dem. Hamnarne vid Fågelsundet, Bergö, Grisslan och Gäddbäckssund tillhöra nämligen de 24 fiskehamnar, som enligt riksdagen redan

år 1911 fattade beslut skola byggas och underhållas av staten, och hamnarne vid Rödskallen, Skeppsmalen och Gårdskär tillhöra de till utförande i andra hand förordade hamnar, som enligt fiskehamnskommissionen skulle byggas och underhållas av staten. — De 9 andra, som spörsmålet berör, hava av fiskehamnskommissionen hänförs till de första och andrahandshamnar, som enligt dess förslag skulle byggas och underhållas av intressenterna själva. Därvid har kommissionen dock förutsatt, att staten skulle bekosta byggandet genom anslag till hela kostnaden.

Ehuru det i den förenämnda motionen vid 1917 års riksdag framställda spörsmålet gällde endast, huruvida icke staten vid de norrländska fiskeplatserna om någonstades borde fullständigt bekosta nödiga hamnförbättringar och underhåll därav, och riksdagens uttalande, att spörsmålet borde i samband med den föreslagna utredningen jämväl påkalla uppmärksamhet, fördenskuil även gällde de norrländska fiskeplatserna, så är det likvisst ett spörsmål, som bör uppmärksammas även ifråga om de övriga platser, å vilka fiskehamnskommissionen förordat utförande av fiskehamnar.

Ägnas därför uppmärksamheten åt detta spörsmål även med tanke på dessa platser, så gäller spörsmålet i sin helhet, huruvida det överhuvud är skiligt att göra den skillnad i avseende å statens ingripande för fiskerinäringens allmänna upphjälpande i samtliga kustlän, vilken skillnad ligger däruti, att, enligt fiskehamnskommissionens uppdelning av de 79 förordade hamnarne, staten skulle bygga och för framtiden underhålla fiskehamnar vid 44 platser å rikets kuster och att staten skulle medelst anslag bekosta fiskehamnsanläggningarne på 35 andra platser, varest hamnarne skulle utföras och underhållas av intressenterna själva.

Nödvändigheten av att staten i båda fallen, således å samtliga de 79 hamnplatserna, skulle bekosta fiskehamnarnes byggande har fiskehamnskommissionen i sin utredning på övertygande grunder till fullo ådagalagt. Kommissionen har påvisat, att fiskarena icke kunna någonstades bidraga till bestridande av byggnadskostnaderna, enär fiskarena behöva använda alla sina tillgångar och all sin kredit för anskaffande av de större och dyrbarare, fullt tidsenliga båtar samt den moderna fångstredskap, vars användning utgjorde ett lika oeftergivligt villkor för havsfiskets och hela fiskerinäringens utveckling som att det till fiskarens förfogande finnes tillräckligt djupa, väl skyddade och tillräckligt rymliga och lämpligt belägna hamnar, som möjliggjorde användningen av dylika båtar och fångstredskap.

Fiskehamnskommissionen har vidare i sin utredning uttalat såsom sin uppfattning och i sitt förslag utgått från att de hamnumgälder, som fiskarena böra erlägga, skola vara så stora, att de räcka till för hamnarnes underhåll under vanliga förhållanden samt att, om hamnarne byggas så starka, som kommissionen föreslagit, de för underhållet behövligen hamnumgälderna säkerligen ej bliva större än att de med relativ lätthet kunna bäras av fiskarena, då dessa ej bidraga till byggnadskostnaderna, men att kostnaderna för reparation av större skador eller för större muddringskostnader, orsakade av ovanligt starka stormar, liksom hittills finge bestridas av staten.

I själva verket har fiskehamnskommissionen genom sin förenämnda uppdelning av de 79 förordade hamnarne icke gjort någon annan skillnad mellan dessa än, att å de 35 platserna intressenterna skulle själva hava *bestyret* med hamnarnes utförande och underhåll, under det att detta icke skulle vara fallet på de 44 platserna. Kostnaderna såväl för hamnarnes byggande som för reparationer av större storm-

skador och verkställande av större muddringsarbeten, orsakade av uppgrundning, skulle å alla 79 hamnplatserna bekostas av staten, under det att det normala underhållet å alla platserna skulle bestridas medelst de hamnumgälder, som där skulle betalas av fiskarena.

Frågan gäller sålunda i själva verket allenast, huruvida staten eller fiskarena skola å de 35 platserna ombesörja och handhava själva utförandet av hamnarne och deras underhåll.

Skulle fiskarena ombesörja utförandet och underhållet av hamnarne å dessa platser, så bleve den enda utvägen för dem att härför anlita entreprenörer, alldenstund de själva icke disponera över vare sig erforderliga mudderverk och övriga behövliga arbetsmaskiner och redskap eller tillräcklig sakkunskap och erfarenhet i hamnbyggnaders utförande och underhåll. Staten har emellertid av grunder, som av V.Vstn närmare utvecklats i dess underdåniga framställning den 21 Okt. 1913, redan år 1916, med hänsyn till de av V.Vstn framhållna högst betänkliga hinder för hamnbyggnadsarbetenas rationella och snabba bedrivande, som redan mött vid de under arbete varande hamnanläggningarne på grund av arbetenas handhavande genom enskilda entreprenörer, beslutat att fiskehamnsbyggnaderna böra, därest icke på grund av alldeles särskilda omständigheter kunde anses lämpligt tillgripa entreprenadsystemet, utföras direkt av staten genom V.Vstn. Statens fiskehamnsbyggnader utföras på grund härav numera av staten själv genom V.Vstn och deras underhåll skall efter deras byggande övertagas av staten likaledes genom V.Vstn, som har att ombesörja detta med mudderverk och övrig arbetsmateriel, som anskaffats redan för hamnarnes byggande.

Då sålunda staten genom V.Vstn, i motsats till fiskarena, redan disponerar över såväl nödiga mudderverk och övrig behövlig arbetsmateriel samt sakkunskap och erfarenhet i hamnbyggnaders utförande och underhåll, så är det uppenbarligen det naturliga att även de förenämnda 35 fiskehamnarne byggas och underhållas av staten, då detta i realiteten icke innebär något annat än, att *bestyret* med själva byggandet och underhållet lägges å V.Vstn i stället för å fiskarena, som icke lämpligen kunna åtaga sig detsamma.

Upphävandet av den ovannämnda skillnaden mellan de 35 och de 44 av de förordade 79 fiskehamnarne, vilken verkar mera godtycklig än på övertygande skäl grundad, är en så mycket naturligare och så mycket mera berättigad åtgärd, som det dels icke kan ligga någon verklig rättvisa däruti, att staten skulle på 35 platser visa mindre intresse för fiskets allmänna upphjälpande i hela riket än på 44 andra platser, då på dem alla 79 fiskarena äro lika oförmögna att göra något mera ifråga om hamnarne än att betala hamnumgälder, som räcka till det normala underhållet av dem, dels vidare redan är av K. M:t och riksdagen innevarande år beslutat, att till och med de mindre fiskehamnsbyggnader, som utöver de av fiskehamnskommissionen på sin tid förordade hamnarne komma att utföras med statsanslag ur den av riksdagen beviljade särskilda fonden till understödjande av vissa mindre fiskehamnar, skola utföras av V.Vstn genom dess hamnavdelning, som jämväl skall ombesörja deras underhåll.

Fiskehamnskommissionen beräknade år 1909 kostnaderna för de 12 hamnförbättringarne vid Gårdskär, Prästgrundet, Agö, Römskär, Rödkallen, Holma, Skeppsmalen, Marviksgrunnen, Storhamn, Jättholmarne, Vatnäs och Tupparne, till vilkas utförande medel ännu icke beviljats, till sammanlagt 183,500 kronor. För två av dessa, nämligen Prästgrundet och Gårdskär, har kommissionen lämnat plankarta, som utvisade muddringsarbetenas tilltänkta omfattning. För de övriga 10 saknas till och med plankartor, och av kommissionens speciella betänkanden för dessa platser framgår, att kommissionen grundat sina endast förslagsvis gjorda uppskattningar av kostnaderna på antaganden att muddring skulle på de särskilda hamnplatserna behöva göras på en viss areal. Att några ens närmelsevis tillförlitliga kostnadsberäkningar icke kunna åstadkommas på sådant sätt, utan nödiga undersökningar och noggranna mätningar är uppenbart. — De noggranna undersökningarna, som för upprättande av arbetsplanerna nu utförts av V.Vstn, hava ådagalagt, att det kräves muddring å betydligt större områden och med väsentligen större längder för segelrännor än vad kommissionen överslagsvis uppskattat, ävensom att de av kommissionen antagna djupförhållandena icke överensstämmt med verkligheten. Så förefinnes t. ex. vid Gårdskär i verkligheten i segelrännorna och i norra och östra bassängerna ett vattendjup, som är 1,0 till 1,5 m. mindre än vad kommissionens plankarta angiver, varför också den muddringsmassa, som med nödvändighet måste upptagas för denna hamnplats i verkligheten är 7 gånger så stor, i det den uppgår till över 56,000 m³ mot av kommissionen för samma område och muddringsdjup beräknade 8,000 m³. Då vidare icke blott muddermassorna äro mycket för lågt uppskattade utan även kommissionens uppskattningar av kostnaderna för dessa för små massor äro mycket för låga i jämförelse med materialkostnader och arbetspriser under nuvarande förhållanden, och då härtill kommer, att de ifrågavarande muddringsarbetena måste verkställas på öppna kusten och flerstädes långt ute till havs vid små holmar och öar utan skydd för mudderverk, pråmar och bogserbåtar, varigenom dryga kostnader uppstå för muddermaterielens bogsering till och från arbetsplatserna och för dess försäkring mot haveri under den tid, som åtgår för arbetenas utförande, vilka omkostnader särskilt ogynnsamt belasta själva arbetskostnaderna, enär muddringskvantiteterna å de särskilda arbetsplatserna mestadels äro relativt små, så är det en given ovillkorlig följd av alla dessa omständigheter, att kostnaderna för de nödvändiga i huvudsak av muddringar bestående arbetena å dessa 12 hamnplatser måste vida överstiga det av fiskehamnskommissionen på dylikt sätt uppskattade beloppet. Detta senare skulle icke ens kunna täcka de uppstående kostnaderna för bogsering av mudderverk, pråmar och bogserbåtar till och från arbetsplatserna, för assurans av denna dyrbara arbetsmateriel och för resor m. fl. dylika med arbetenas utförande förenade utgifter. Kostnaden för arbetena å dessa 12 hamnplatser kan därför icke för närvarande beräknas till lägre belopp än 1,130,000 kronor, oberäknat den ökning härav, som kan bliva en följd av de pristegringar å arbete och materialier, som fortfarande även härefter kunna förväntas som verkningar av världskriget och för vilka sålunda reservation göres, då dessa äro omöjliga att nu bedöma.

Med överlämnande av de upprättade 12 arbetsplanerna, till vilka kostnadsberäkningarna förvaras i Stn, får V.Vstn i underdånighet hemställa, att K. M:t ville i nädlig proposition föreslå riksdagen att

dels besluta, att staten skall genom V.Vstn:s hamnavdelning själv bygga och

underhålla alla de av fiskehamnskommissionen förordade fiskehamnar, till vilka medel av riksdagen beviljas,

dels bevilja ett anslag av 1,130,000 kronor för utförande av förenämnda 12 i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar, vilka, under förutsättning att detta anslag beviljas, lämpligen kunna utan försenande av andra i gång varande fiskehamnsbyggnader med hänsyn till arbetets beskaffenhet bedrivas jämsides med dessa, liksom de 4 hamnarbetena vid Fagelsundet, Bergö, Grisslan och Gäddbäckssund, till vilkas utförande riksdagen redan förut beviljat medel,

dels ock medgiva att för sådant ändamål de ovan angivna 16 i huvudsak av muddringar bestående hamnförbättringarna, samt jämväl i andra delar av landet än de norrländska kustlänen och Uppsala län avsedda, av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsarbeten av liknande art, må bilda en särskild parallellgrupp att utföras jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader, därvid de ovan angivna 16 första till denna grupp hörande hamnförbättringarne böra utföras i ordningsföljden: Gårdskär, Fagelsundet, Prästgrundet, Agö, Bergö, Grisslan, Gäddbäckssund, Rönnskär, Rödkallen, Holma, Skeppsmalen, Marviksgrunnan, Storhamn, Jättholmarne, Våtnäs och Tupparne.

V.Vstn får vidare i underdånighet hemställa, att K. M:t ville

dels i nåder fastställa de nu ingivna, förut icke fastställda 12 arbetsplanerna att lända till efterrättelse vid hamnförbättringarnes utförande,

dels bemyndiga V.Vstn att utföra hamnförbättringarne inom parallellgruppen jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader i mån som anslagsmedlen medgiva.

Stockholm den

Underdånigst

Fridolf Wijnbladk.

O. Z. Ekdahl.

Bilaga 2.

Till Konungen.

Uti underdånigt utlåtande den 29 december 1917 över en till Kungl. Maj:t ställd skrift från Centralstyrelsen för nationalföreningen mot emigrationen på Öland har E. K. M. B. i Kalmar län hemställt bland annat om sådan ändring i avsende på ordningsföljden för de av riksdagen år 1911 beslutade fiskehamnarnes byggande, att fiskehamnarne vid Grönhögen, Byxelkroken och Kårehamn måtte byggas snarast möjligt. En av E. K. M. B. därefter tillsatt kommitté för att närmare utreda frågan om vidtagande av åtgärder för främjande av det öländska kustfiskets utveckling och rationella tillvaratagande har framhållit nödvändigheten av att hamnarne vid Kårehamn och Byxelkrok med snaraste byggas.

I underdånigt utlåtande den 13 sislidne september över länsstyrelsens framställning har Lbrstn — med framhållande att med statsmedel bekostade under år 1918—1919 utförda undersökningar givit till resultat, att fisketillgången i Östersjön vid Gottland och Öland är god och att fisket på Gottland och Öland kunde lämna betydligt större avkastning än nu, därest icke bristen på lämpliga hamnar utgjorde ett synnerligen svårt hinder härför — ansett det synnerligen önskvärt, att de av 1911 års riksdag beslutade hamnarne Herrevik, Lutterhorn, Kapelludden, Grönhögen och Byxelkrok på Gottland och Öland snarast möjligt komma till utförande, samt, med hänvisande till att såväl K. B. som den förenämnda kommittén på goda grunder ansett Kårehamn på Öland äga förutsättningar för att bliva av alldeles särskilt stor betydelse för det öländska fiskets utveckling, på grund härav framhållit önskvärdeheten av att även denna hamn, som av fiskehamnskommissionen föreslagits till utförande först i andra hand, snarast möjligt kommer till utförande på statens bekostnad. Härvid betonar Lbrstn att, då Stn sålunda ifrågasätter ett snabbare tillgodoseende av behovet av fiskehamnsbyggnader på Gottland och Öland, än vad riksdagen i sådant avseende beslutat, och detta ehuru behovet av hamnar flerstädes eljest på kusten är trängande, så sker detta därför, att enligt Lbrstns mening kusten ingenstädes är så vanlottad på fiskehamnar som på Gottland och Öland, men fisketillgången däremot i denna del av Östersjön, enligt vad de av staten bekostade undersökningarne utvisat, så riklig att därpå kan med säkerhet byggas ett långt större fiske än det nuvarande. Lbrstn har i det underdåniga utlåtandet uttalat, att frågan om fiskehamnsbyggnaderna på Gottland och Öland i viss mån kommit i nytt läge, och Stn anser, att den därför bör upptagas till förnyad prövning, varför Stn hemställt, att K. M:t ville föreslå riksdagen att vidtaga åtgärder för att de av riksdagen beslutade fiskehamnarne på Gottland och Öland samt Kårehamn på Öland måtte komma till utförande snarast möjligt. —

Vad E. K. M. B. och Lbrstn sålunda anført om behövligheten att snarast möjligt få en fiskehamn på Ölands östkust vid Kårehamn samt vad Lbrstn anført därom, att frågan om Gottlands och Ölands hamnar på grund av de under senaste tiden av staten bekostade undersökningarne kommit i ett nytt läge, synes V. Vstn tala starkt för en sådan ändring i den år 1911 bestämda ordningsföljden för de till utförande i första hand beslutade fiskehamnarne, att de nyssnämnda hamnarne komma till ett tidigare utförande än enligt den av fiskehamnskommissionen föreslagna ord-

ningsföljden. V. Vstn har därför för sin del intet att erinra mot en sådan ändring av ordningsföljden, då det enligt E. K. M. B:s och den för främjande av det öländska kustfisket tillsatta kommitténs underdåniga framställningar otvivelaktigt framgår, att det för Öland är ett verkligt stort behov, att en fiskehamn snarligen kommer till utförande vid Kårehamn, och då frågan om Gottlands och Ölands hamnar på grund av de förenämnda av staten under senaste tid bekostade undersökningarne onekligen kommit i ett annat läge, som icke längre motsvarar de förhållanden, under vilka fiskehamnskommissionen tidigare bedömt frågan om dessa hamnars insättande i ordningsföljden för samtliga fiskehamnar.

I särskild underdånig framställning den 1 i denna månad i anledning av riksdagens anhållan i skrivelser till K. M:t den 30 maj 1911 och 14 juni 1917 har V. Vstn framhållit, att det med hänsyn till ett snabbt utförande av fiskehamnsbyggnaderna är av vikt, att sådan ändring vidtages i den av fiskehamnskommissionen på sin tid föreslagna ordningen för de 79 av kommissionen till utförande föreslagna fiskehamnarne, att de, som utgöra i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar och därför med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunna bedrivas jämsides med de andra hamnbyggnaderna, få bilda en särskild parallellgrupp, vars utförande icke må hallas tillbaka av de andra hamnarne, som bilda huvudgruppen, varför Stn i den underdåniga framställningen hemställt, att K. M:t ville i nådig proposition föreslå riksdagen att medgiva, att fiskehamnar av detta slag må bilda en särskild parallellgrupp att utföras jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader.

Därest riksdagen beslutar i enlighet härmed och jämväl sådan ändring i ordningsföljden medgives i avseende på Kårehamn och fiskehamnsanläggningarne på Gottland och Öland, varom nu av E. K. M. B. och Lbrstn gjorts underdånig framställning, så skulle — då fiskehamnsbyggnaderna vid Grundsund, Kivik och Stenehamn äro färdiga och de vid Träslöv, Glommen och Sandviken bliva färdiga i början av nästa år samt fiskehamnarne vid Hellevik, Nordersund, Hönö-Klova, Gislöv, Östra Torp och Grönhögen äro under utförande — ordningsföljden för de uti huvudgruppen kvarstående, resp. nyinförda, bliva:

11. Herrevik	19. Vårskär
12. Smögenholmarne	20. Utvalnäs
13. Barsebäck	21. Bremö-Kalven (i st. för Sanna)
14. Byxelkrok	22. Våndborg
15. Kårehamn	23. Faludden
16. Lutterhorn	24. Stendörren
17. Kapelludden	25. Långö
18. Hölick	26. Bokö

I det underdåniga utlåtandet den 29 december 1917 över förenämnda Centralstyrelses skrift, har E. K. M. B. i Kalmar län vidare hemställt, att fiskehamnarne vid Grönhögen, Byxelkrok och Kårehamn måtte icke blott anläggas utan även för framtiden underhållas uteslutande på statens bekostnad.

Med föranledande härav får V. Vstn endast erinra därom, att beträffande Grönhögen och Byxelkrok har riksdagen redan år 1911 beslutat, att de skola av staten byggas och underhållas i likhet med de 22 andra fiskehamnar, vilkas utförande sagda års riksdag beslöt, och i fråga om Kårehamn är att erinra att jämväl denna hamn tillhör dem, som fiskehamnskommissionen förordat, att staten skall bygga och underhålla. —

I det underdåniga utlåtandet har E. K. M. B. slutligen även hemställt, att K. M:t måtte uppdraga åt E. K. M. B. att genom sakkunniga personer verkställa undersökning rörande lämpligaste platserna för anläggning av erforderliga smärre fiskehamnar på Öland ävensom angående dels kostnaderna för deras iordningställande och dels fiskarebefolkningens bosättningsmöjligheter invid dessa fiskehamnar.

Denna E. K. M. B:s framställning får V. Vstn tillstyrka i vad den avser verkställande genom E. K. M. B:s försorg av en undersökning och utredning om lämpligaste platserna för hamnarne ifråga samt fiskarebefolkningens bosättningsmöjligheter invid dessa, då enligt vad E. K. M. B. i sitt underdåniga utlåtande upplyst ingen utredning härom föreligger. V. Vstn får däremot avstyrka framställningen i vad den avser en utredning genom E. K. M. B:s försorg av kostnaderna för byggaude av dessa mindre fiskehamnar.

Därest dessa mindre hamnar, som enligt E. K. M. B. skulle erfordras utöver de av fiskehamnskommissionen förordade fiskehamnarne, skola komma till stånd, så lär det antagligen få ske med anlitande av den av 1919 års riksdag beviljade fonden för understödjande av vissa mindre fiskehamnsbyggnader.

De mindre fiskehamnar, till vilka statsbidrag kan komma att utgå ur denna fond, skola enligt K. M:ts och riksdagens beslut utföras och underhållas av V. Vstn genom dess hamnavdelning. Det är då också riktigast, att arbetsplanerna och kostnadsberäkningarne för dessa mindre fiskehamnar även uppgöras av V. Vstn efter undersökningar på platsen, i likhet med vad, som är fallet beträffande andra allmänna arbeten, som utföras av V. Vstn. — E. K. M. B. torde sålunda endast böra till V. Vstn inkomma med den genom dess försorg uppgjorda utredning, som skall angiva de platser, där hamnar enligt denna böra komma till utförande.

Sedan E. K. M. B:s utredning inkommit, kan V. Vstn därpå upprätta erforderliga arbetsplaner, därvid då arbetsplan kommer att upprättas jämväl för den av Lbrstn i dess underdåniga utlåtande främst förordade fiskehamnsanläggningen vid Gräsgård.

Stockholm den

Underdånigst

Fridolf Wijnblad.

O. Z. Ekdahl.

Bilaga 3.

Till Konungen.

I underdånig skrivelse den 2 dec. 1916 har Lbrstn med anledning av en med skrivelsen överlämnad framställning hemställt, att K. M:t täcktes vidtaga nödig åtgärd för att fiskehamnarne vid Bergö, Prästgrundet, Agö och Hölick i Gävleborgs län måtte snarast möjligt bliva förbättrade.

Uti till K. M:t med underdånig skrivelse den 1 i denna månad avlämnad utredning i anledning av riksdagens anhållan i underdåniga skrivelser den 30 maj 1911 och den 14 juni 1917, har V. Vstn yttrat sig över denna Lbrstn:s hemställan i vad den avser fiskehamnsanläggningarne vid Bergö, Prästgrundet och Agö.

I fråga åter om fiskehamnsanläggningen vid Hölick har V. Vstn i underdånigt utlåtande den 4 dennes i anledning av E. K. M. B:s i Kalmar län den 29 dec. 1917 och Lbrstn:s den 13 september 1919 gjorda underdåniga framställningar om viss ändring i den av fiskehamnskommissionen på sin tid föreslagna ordningsföljden för de av kommissionen förordade fiskehamnsbyggnadernas utförande, tagit hänsyn till vad Lbrstn anført om behovet av sistnämnda hamnbyggnads utförande snarast möjligt, i det att V. Vstn infört Hölicks hamn i huvudgruppen närmast efter de hamnar på Gottland och Öland, för vilkas utförande snarast möjligt Lbrstn hemställt, att K. M:t ville föreslå riksdagen att vidtaga åtgärder.

V. Vstn får därför hänvisa till Stn:s nämnda underdåniga skrivelser vad beträffar Lbrstn:s framställning i fråga om dessa 4 fiskehamnar i Gävleborgs län. —

I den underdåniga skrivelsen den 2 dec. 1916 har Lbrstn vidare ifrågasatt, huruvida icke den beslutade fiskehamnsanläggningen vid Sanna å Bremön i Väster-norrlands län borde utthytas mot annan dylik anläggning å lämpligare belägen plats samt meddelat, att Stn komme att föranstalta om utredning härom. Sedan sådan utredning blivit gjord, har Lbrstn i underdånig skrivelse den 18 dec. 1917 på däri anförda grunder funnit otvetydigt framgå, att den av fiskehamnskommissionen föreslagna fiskehamnen vid Sanna å Bremön skulle vara olämplig till fiskehamn och icke medföra någon nytta såsom sådan, men att däremot en lämplig plats för en fiskehamn i samma trakt finnes i det s. k. Kalfsundet mellan Bremön och den söder om Bremön belägna holmen Bremö-Kalven, samt på grund härav hemställt, att K. M:t ville dels lata genom vederbörande uppgöra plan och kostnadsförslag till en fiskehamn vid Bremö-Kalfsund, dels och föreskriva att med vidare åtgärder för anläggande av en fiskehamn vid Sanna skall tillsvidare anstå.

Sedan denna Lbrstn:s underdåniga framställning den 1 febr. 1918 av K. M:t överlämnats till V. Vstn för att tagas i övervägande vid avgivande av yttrande över Lbrstn:s förut nämnda underdåniga framställning den 2 dec. 1916, har V. Vstn för att kunna avgiva yttrande beträffande ett val mellan anläggning vid Sanna eller vid Bremö-Kalven verkställt erforderliga undersökningar på platsen.

Enligt de sända verkställda undersökningarne synes byggandet av fiskehamn i sundet mellan Bremön och holmen Bremö-Kalven på den plats, som därstädes avsetts, medföra mindre kostnad än en hamnanläggning vid Sanna. Då vidare härtill kommer att enligt vad Lbrstn anført en fiskehamnsanläggning vid Sanna bleve utan betydelse för fisket, då någon fiskarebefolkning icke vore bosatt eller ens tidvis

uppehölle sig därstädes, eller det finnes någon möjlighet för fiskare att bosätta sig på denna plats, som disponerades av lotsverket, samt därtill platsen icke hade något fördelaktigt läge i förhållande till fiskeplatserna i trakten och fördenskull inga fiskare komme att ditflytta, även om möjlighet därtill framdeles skulle yppa sig, varemot en fiskehamnsanläggning i Kalvsundet vore av behovet påkallad och skulle bliva av stor betydelse för fisket i denna trakt, då fiskarena från fastlandet under fisketiden icke uppehölle sig vid Sanna utan i Kalvsundet, som hade ett mycket fördelaktigare läge i förhållande till de bästa fiskeplatserna, så synes synnerligen goda skäl föreligga för att med frångående av beslutet om anläggning av fiskehamn vid Sanna, där någon hamnbyggnad ännu icke är påbörjad, besluta att i stället förlägga fiskehamnen i Kalvsundet å holmen Bremö-Kalven.

V. Vstn kommer därför att upprätta erforderlig arbetsplan för anläggning av fiskehamn i Kalvsundet samt att därefter med överlämnande av planen i underdånighet hemställa, att K. M:t ville föreslå riksdagen att medgiva fiskehamnens utförande därstädes i stället för vid Sanna. —

Nådiga remisserna den 6 sept. 1911, den 20 dec. 1916, den 1 febr. 1918, den 23 febr. 1918 och den 7 okt. 1919 återställas härjämte såsom besvarade genom V. Vstns underdåniga utlåtanden denna dag samt den 1 och den 4 dec. 1919. —

Stockholm den

Underdånigst

Fridolf Wijnblad.

O. Z. Ekdahl.

Bilaga 4.

Till Konungen.

I underdånig skrivelse den 13 sistlidne september har Lantbruksstyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder dels för att utförandet av de utav riksdagen redan beslutade fiskehamnsbyggena måtte påskyndas, dels och för uppgörande snarast möjligt av nödvändiga undersökningar och kostnadsberäkningar beträffande de av fiskehamnskommissionen till utförande i andra rummet föreslagna fiskehamnar, för vilka dylika undersökningar och beräkningar ännu ej utförts. —

Genom nådig remiss den 7 oktober 1919 anbefalld att häröver avgiva underdånigt utlåtande får Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen med remissaktens återställande anföra följande.

Med åberopande av att Lantbruksstyrelsen i annat underdånigt utlåtande framhållit betydelsen för fiskets utveckling av att behövliga fiskehamnsanläggningar snarast möjligt komma till stånd, och att riksdagen såväl vid sitt beslut år 1911 om byggandet av 24 de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand förordade hamnarne som ock även senare givit uttryck åt sin uppfattning om huru brådskande det vore, att tidsenliga fiskehamnar byggdes, har Lantbruksstyrelsen i den underdåniga skrivelsen dels erinrat om att fiskehamnskommissionens förslag innebar, att alla de 79 hamnförbättringar, som kommissionen föreslog till utförande på statens bekostnad skulle verkställas under loppet av 5 år, men att riksdagen vid sitt beslut år 1911 att bygga 24 fiskehamnar utgick från en byggnadstid av 12 år för dessa, dels anført, att fiskehamnsbyggena emellertid gått mycket långsammare än vad statsmakterna från början beräknat. Så vore nu efter snart 8 års byggnadstid blott 3 hamnar färdigbyggda och 8 under byggnad. Även om några av dessa senare snart bliva färdiga komme dock den av riksdagen avsedda byggnadstiden för de 24 hamnarne med hittillsvarande arbetshastighet att avsevärt överskridas. Under sådana förhållanden komme byggandet av de av fiskehamnskommissionen till utförande på statens bekostnad i andra rummet föreslagna hamnarne att förläggas till en ganska avlägsen framtid till stort men för fiskets utveckling. Att byggandet hittills gått långsamt berodde givetvis till stor del på de svårigheter kristiden medfört, men syntes det Lantbruksstyrelsen vara en oavvislig nödvändighet, att fiskehamnsförbättringarne nu kraftigt påskyndades, om ej fisket särskilt i Östersjön skulle bliva alltför mycket efter i sin utveckling. Detta gällde såväl de av riksdagen redan beslutade som de av fiskehamnskommissionen till utförande i andra rummet föreslagna hamnarne. —

Redan i underdåniga utlåtandet den 1 februari 1910 över fiskehamnskommissionens förslag har Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen påvisat, att det vore oantagligt, att de 79 hamnarbetena kunde utföras på 5 år, vilket förutsatte, att redan första året skulle igångsättas 17 och andra året 22 hamnbyggnader samt under tredje, fjärde och femte åren respektive 15, 16 och 9 hamnbyggnader, varför fiskehamnskommissionens förslag i avseende å byggnadstiden från början var en ren utopi, som kan lämnas helt och hållet ur räkningen.

Vidare må icke förgätas, att sangviniska antaganden i avseende å arbetstiden äro särskilt bedrägliga, när det gäller att bygga i öppna havet. Ombytliga väderleks- och vindförhållanden med ofta orolig och hinderlig sjö till och med sommartiden reducera på ett vid andra arbeten okänt sätt den effektiva arbetstiden — vilket allt gör, att ett antagande angående arbetstiden, vilket i sig innesluter så många alldeles ovissa och oberäkneliga moment, icke kan garantera den minsta säkerhet för att icke denna tid måste bliva väsentligt längre än vad man, sittande hemma i lugn och ro, finner antagligt, när man icke själv har erfarenhet om tidsutdräkten och svarigheterna vid utförande av byggnadsarbeten i havet. —

Vid tiden för riksdagens beslut år 1911 om byggande av de första 24 fiskehamnarne förefunnos inga arbetsplaner att bygga efter. Hamnbyggnadsarbetenas igångsättande har därför måst föregås av arbetet med utförande av detaljundersök-

ningar på byggnadsplatserna samt utarbetande av fullständiga arbetsplaner. Själva byggnadsarbetena kunde icke taga sin början förr än i juli 1913, således i (september) för föga mer än 6 år sedan, då byggnadsarbetena igångsattes vid Träslöf och Glommen i Hallands län, varefter i början av september samma år arbetet å hamnbyggnaden vid Kivik i Kristianstads län påbörjades. Efter denna början under sommaren och hösten 1913 hava efterföljande fiskehamnsbyggnader igångsatts i den av Eders Kungl. Maj:t och riksdagen bestämda ordningsföljden, och äro för närvarande fiskehamnsanläggningarna vid Kivik i Kristianstads län, vid Grundsund i Bohus län och vid Stenshamn i Blekinge län fullbordade samt de 9 fiskehamnarne vid Träslöf, Glommen, Hallevik, Nordersund, Hönö-Klofva, Gislöf, Grönhögen, Östra Torp och Sandviken — den sistnämnda anbefalld till utförande utöver fiskehamnskommissionens förslag — under utförande. Av dessa torde Träslöf, Glommen och Sandviken bliva färdiga i början av nästa år samt Hönö-Klofva och Nordersund i början av 1921.

Efter det Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen med underdånig skrivelse den 8 november 1912 till Eders Kungl. Maj:t för nådig fastställelse överlämnat arbetsplaner för de fem första fiskehamnarne, vilka av Eders Kungl. Maj:t fastställdes den 25 april 1913, framlade Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen därefter i underdånig skrivelse den 17 september 1913 en tablå över byggnadsåren för de beslutade 24 fiskehamnarnes utförande till och med utgången av år 1923, vilken kunde följas, under förutsättning att fiskehamnsanläggningarna icke av brist på anvisade byggnadsmedel finge bedrivas långsammare än som annars vore möjligt och av riksdagen år 1911 avsetts. —

Då emellertid i Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1914 års riksdag av departementschefen erinrats, att redan det av Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen för år 1915 bestämda anslagsbeloppet för fiskehamnsbyggnaderna torde giva grundad anledning antaga, att svårigheter från budgetsynpunkt komme att förefinnas, därast arbetena skulle bedrivas med så stor hastighet, som bleve nödvändig, därest samtliga de beslutade 24 fiskehamnarne skulle vara fullbordade inom den från början avsedda tiden av 12 år, fann sig Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen vid utarbetande av den plan för byggnadsarbetenas bedrivande, som av Styrelsen framlades vid överlämnandet med underdånig skrivelse den 9 september 1915 av arbetsplaner för de 19 återstående av de år 1911 beslutade 24 fiskehamnarne, böra av budgethänsyn utgå från det antagandet, att byggnadsarbetena lämpligen borde bedrivas så, att årsanslaget kunde begränsas till högst samma belopp, som för ändamålet anvisats för åren 1915 och 1916. I den underdåniga skrivelsen framhöll Styrelsen, att till grund för planen lagts sådana arbets- och materialpris, som motsvarade arbetsförhållandena före världskriget, då det icke vore möjligt att bedöma den inverkan, som detta krig komme att medföra i avseende å arbetsförhållanden och prisstegringar för den närmare framtiden samt att det därför vore att emotse, att de förhållanden, som komme att inträda å arbetsmarknaden i vårt land i följd av världskriget, kunde komma att medföra, att även de då beräknade byggnadskostnaderna för de beslutade fiskehamnarne skulle komma att överskridas, och att det sålunda kunde såsom följd av kriget bliva behövt att framdeles öka det nu förutsatta tilläggsanslaget. Om därför den i underdåniga skrivelsen framlagda planen för de årliga anslagen av byggnadsmedel med ett årligt anslag av tills vidare 610,000 kronor lades till grund för anvisningarna, så kunde byggnadsarbetena be-

drivas i anslutning till denna, i den mån medlen räckte till. Med detta tillvägagångssätt kunde emellertid byggnadstiden för de beslutade fiskehamnarne få utsträckas utöver den i planen nu förutsatta.

Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen tillkännagav sålunda redan den 9 september 1915, att, om anslagsmedlen skulle begränsas på sätt ovan angivits, finge man nödvändigtvis också räkna med att byggnadstiden för de beslutade 24 fiskehamnarne bleve utsträckt utöver den av riksdagen år 1911 och Styrelsen den 17 september 1913 förutsatta tiden av 12 år. — Då byggnadsarbetena därefter i enlighet härmed kunnat bedrivas endast i den mån de beviljade medlen räckte till, har en viss försening blivit den förutsagda, oundvikliga påföljden.

I underdänig skrivelse den 27 augusti 1917 har Styrelsen därför måst framhålla behovet av ökade anslag på grund av världskrigets inverkan å arbetsförhållandena och prisstegringarne. Eders Kungl. Maj:t har också på uti Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1918 års riksdag anförda grunder funnit det oundvikligt att ökade medel till fiskehamnsbyggnaderna anvisades.

Uti underdänig skrivelse den 21 augusti 1918 har Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen jämväl måst göra framställning om ökade byggnadsmedel för fiskehamnsanläggningarne, därvid Styrelsen framhållit, att Styrelsen måste förutsätta, att det mot slutet av år 1919 skulle bliva erforderligt att justera det i augusti 1918 såsom behöfligt antagna tilläggsanslaget, då det vore omöjligt att med någon säkerhet kunna under nuvarande fullständigt abnorma pris- och avlöningsförhållanden i $\frac{1}{8}$ år i förväg förutse gången av prisstegringarne under det kommande året, samt att Styrelsen icke vågade anslå behovet av byggnadsmedel för år 1920 lägre än till ett belopp av 2,500,000 kronor med enahanda av de abnorma krigstidsförhållandena betingade reservation för nödvändigheten av beloppets senare justering i augusti 1919. —

Sedan Eders Kungl. Maj:t därefter den 18 oktober 1918 ställt till Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av 615,000 kronor för fullföljande av arbetena å statens fiskehamnsbyggnader under år 1918 och första delen av år 1919, har Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition till 1919 års riksdag föreslagit riksdagen att för ändamålet anvisa det återstående beloppet 1,185,000 kronor av det tilläggsanslag å 1,800,000 kronor, som styrelsen i augusti 1918 ansett erforderligt för år 1919. I den nådiga propositionen har Eders Kungl. Maj:t samtidigt förklarat att under de i Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens skrivelser angivna förhållanden den år 1915 framlagda planen för medelsanvisningen icke längre kunde följas, i fall icke arbetena skulle undanskjutas över en mycket lång framtid, vilket dock ur många synpunkter vore högst ofördelaktigt. Eders Kungl. Maj:t har dock såväl av statsfinansiella skäl som enär det icke vore uteslutet, att kostnaderna komma att under år 1920 ställa sig lägre än Styrelsen tilltrrodde sig att beräkna i augusti 1918, ansett anslagsbehovet för år 1920 kunna begränsas till 2 millioner kronor, och velat framhålla, att det vore nödvändigt, att arbetena anordnades på sådant sätt, att årskostnaderna komma att hålla sig inom detta belopp.

Med erinran om sin underdäniga skrivelse den 21 augusti 1918 har Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen därefter i underdänig skrivelse den 20 augusti 1919, då det efter vad nu kunde förutses skulle, för att arbetena måtte kunna intill 1919 års utgång fortsättas utan avbrott å de redan under utförande varande fiskehamnarne, erfordras ett ytterligare tilläggsanslag för år 1919 av 110,000 kronor, an-

hållit, att Eders Kungl. Maj:t ville ställa detta belopp till Styrelsens förfogande för ändamålet, varjämte Styrelsen framhållit, att de erfarenheter, som under sistförflutna året från augusti 1918 till augusti 1919 måst göras beträffande en fortsatt stegring av arbetslöner och kostnader för alla erforderliga materialier, frakter m. m. icke syntes göra det möjligt att antaga, att ett lägre belopp än förut beräknade 2,500,000 kronor skulle komma att erfordras för att under år 1920 utan avbrott fortsätta de redan påbörjade 9 st. fiskehamnsbyggnaderna, men att, då storleken av behöfligt tilläggsanslag för år 1920 likvisst säkrast kunde bedömas först hösten 1920, då man haft tillfälle att erfara, huruvida någon minskning i arbetslöner och kostnader för materialier, i motsats till vad nu syntes antagligast, kunde hava uppstått, funne sig Styrelsen böra avvakta denna tidpunkt, innan framställning gjordes om erforderligt tilläggsanslag för år 1920. — Med hänsyn till den uti Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande års riksdag framhållna nödvändigheten att fiskehamnsbyggnadsarbetena anordnades på sådant sätt, att årskostnaderna komme att hålla sig inom ett belopp av 2 miljoner kronor, finge Styrelsen sålunda under år 1921 påbörja nya fiskehamnsbyggnader endast i den mån det till sistnämnda belopp begränsade anslaget kunde komma att medgiva detta.

Härefter förklarade Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 1 sistlidne oktober, att Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens underdåniga framställning om ytterligare anslag för år 1919 icke föranledde annan åtgärd, än att Eders Kungl. Maj:t ville erinra Styrelsen om nödvändigheten att anordna arbetena på sådant sätt, att de medel, som därtill blivit för året anvisade, räcka till bestridande av de utgifter, som skola gäldas under året, varjämte Eders Kungl. Maj:t i fråga om tilläggsanslag för år 1920 till fiskehamnsbyggnaderna ville fästa Styrelsens uppmärksamhet på vederbörande departementschefs i statsverkspropositionen gjorda, av Eders Kungl. Maj:t gillade och av riksdagen utan erinran lämnade uttalande om nödvändigheten att anordna arbetena så, att årskostnaderna komme att hålla sig inom ett belopp av 2 miljoner kronor. —

De utomordentligt starka, alltjämt tilltagande av kriget orsakade prisstegringarne hava vållat den omöjlighet att få de anvisade medlen att räcka till ens för de redan under utförande varande fiskehamnsbyggnadsarbetena, vilken tvingat Styrelsen att hemställa om de tilläggsanslag, som blivit av Eders Kungl. Maj:t och riksdagen anvisade för åren 1918 och 1919, samt det den 20 sistlidne augusti begärda icke anvisade. — Då av skäl, som närmare anförts i Styrelsens underdåniga skrivelse den 3 oktober 1918 redan påbörjade fiskehamnsbyggnader icke kunna utan största risker och olägenheter avbrytas eller läggas ned, innan de äro fullbordade, så har Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen givetvis måste måst i första rummet fullfölja arbetena vid de hamnar, som redan hunnit påbörjas. Byggnadsmedlens otillräcklighet har därför måst föranleda, att det fått anstå med påbörjande av nya arbeten enligt den ursprungliga planen. Sålunda kunde hamnanläggningarna vid Gislöv och Grönhögen, som enligt planen för hamnbyggnadsarbetenas bedrivande varit avsedda att påbörjas under år 1918, icke börjas förr än under innevarande år, och hamnbyggnaden vid Herrevik, som skolat påbörjas i år, har icke ännu kunnat börjas. Den ökning av byggnadsmedlen, som ernåtts genom de hittills anvisade tilläggsanslagen, har sålunda icke kunnat hindra att kristidens svårigheter medfört en beklaglig försening av fiskehamnsanläggningarna. Till förseningen har även bidragit, att de första hamnarna enligt då gällande bestämmelse måst utföras på entreprenad. Fiske-

hamnsanläggningarna vid Träslöf och Glommen, vilka påbörjades redan i juli 1913, hade kunnat vara färdiga senast i början av år 1917 i stället för i början av 1920, därest de utförts av staten själv genom Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen. På båda ställena hava entreprenörerna efter tidsödande tvistigheter, som i båda fallen måst avgöras genom skiljedomar, måst skiljas från arbetena och staten själv övertaga dessas fortsättande och fullbordande genom Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning.

Skola ytterligare förseningar kunna i möjligaste mån undvikas, så torde de verksamaste medlen härför vara

dels att nu verkställa såväl den för befordrandet av fiskehamnsbyggnadernas snabbare utförande gynnsamma uppdelning i två parallellgrupper, som Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen i sin underdåniga skrivelse den 1 dennes förordat, som ock den ändring i den av riksdagen år 1911 bestämda ordningsföljden för de till utförande i första hand beslutade fiskehamnarna, vilken skulle bättre motsvara de förhållanden under vilka frågan om ordningsföljden mellan dessa numera synes böra bedömas, och vilken ändring Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen förordat i underdånig skrivelse den 4 dennes,

dels att jämväl öka de årliga anslagsmedlen för fiskehamnsbyggnaderna, då det är en olöslig uppgift att under nuvarande tidsförhållanden påskynda byggnadsarbetena utöver vad som skett, utan ökande av byggnadsmedlen. —

Vidare återstår att jämväl i andra delar av landet än den norrländska kusten utföra de av 1917 års riksdag begärda undersöknings- och utredningsarbetena rörande sådana mindre kostsamma, i huvudsak av muddringar bestående fiskehamnsförbättringar, vilka i fiskehamnskommissionens förslag förordats att komma till utförande i andra hand och vilka med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunde bedrivas jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader, ävensom att likaledes verkställa de undersökningsarbeten och upprätta de arbetsplaner och kostnadsberäkningar, som erfordras jämväl för de återstående av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsanläggningar, vilka icke bestå i huvudsak av muddringar, men vilka anläggningars möjligast snara utförande är lika efterlängtadt av fiskarebefolkningen på respektive platser som de av riksdagen redan beslutade 25 fiskehamnarna och de av allenast muddringar bestående fiskehamnsförbättringarne.

Då det i synnerhet under nuvarande förhållanden är en allt större nödvändighet för Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, att, oaktat Eders Kungl. Maj:ts be-myndigande i nädiga brevet den 14 november 1913, utnyttja anslagsmedlen för fiskehamnsbyggnaderna för utförandet av själva byggnadsarbetena och sålunda att i möjligaste mån undgå att såsom hittills nödgas bestrida kostnaderna för de erforderliga undersöknings- och utredningsarbetena uteslutande av de närmast för själva byggandet avsedda medlen, vilket, såsom Styrelsen i sin underdåniga skrivelse den 1 dennes redan anført, haft till följd, att Styrelsen icke kunnat verkställa de av 1917 års riksdag begärda undersökningarna och kostnadsberäkningarna för mera än de 4 norrländska länen och Uppsala län, så får Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville i nädig proposition föreslå 1920 års riksdag

att anvisa ett belopp av 200,000 kronor att ställas till Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens förfogande *dels* för verkställande även i andra delar av landet än den

norrländska kusten av de utav 1917 års riksdag begärda undersöknings- och utredningsarbetena rörande sådana mindre kostsamma i huvudsak av muddringsarbeten bestående fiskehamnsförbättringar, vilka i fiskehamnskommissionens förslag förordats att komma till utförande i andra hand och vilka med hänsyn till arbetets beskaffenhet lämpligen kunna bedrivas jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader, *dels* för utförande av de undersökningsarbeten och upprättande av de arbetsplaner och kostnadsberäkningar, som erfordras jämväl för de återstående, av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsanläggningar, vilka icke bestå i huvudsak av muddringsarbeten.

Stockholm den 8 december 1919.

Underdånigst

Fridolf Wijnblad.

O. Z. Ekdahl.
